

MVCRX05IZ6HW
prvotní identifikátor

odbor všeobecné správy
náměstí Hrdinů 1634/3
140 21 Praha 4

Č. j. MV- 34951-2/VS-2021

Praha 1. března 2021
Počet listů: 4
Přílohy: 1

Paní
XXX

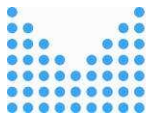
Poskytnutí informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím - určení otcovství

Podle § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“), jsou povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce.

Podle § 12 odst. 1 písm. b) zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „kompetenční zákon“), je v působnosti Ministerstva vnitra agenda matrik. Výklad institutů rodinného práva zakotvených v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, sice souvisí s matriční agendou, je však v působnosti obecných soudů a Ministerstva spravedlnosti. Agenda péče o rodinu a dítě je podle § 9 odst. 1 kompetenčního zákona v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí.

Povinnost poskytovat informace se podle § 2 odst. 4 zákona o svobodném přístupu k informacím netýká dotazů na názory, budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací. Ministerstvo vnitra vydalo Informaci č. 4/2008, nevydalo však žádné stanovisko nebo metodickou pomůcku, ve které by řešilo určování otcovství trans osobami. V těchto otázkách je Váš požadavek právě dotazem na názor ve smyslu § 2 odst. 4 zákona o svobodném přístupu k informacím.

S ohledem na shora uvedené Vám na základě Vaší žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím v příloze zasíláme Informaci č. 4/2008, kterou jste si vyžádala, s upozorněním na její určitou zastaralost (byla vydána před nabytím účinnosti nové právní úpravy rodinného práva). Zároveň upozorňujeme na novější informace k věci (č. 25/2017 a č. 27/2017 dostupné z:



<https://www.mvcr.cz/clanek/metodika-na-useku-matrik.aspx>).

Do žádosti o informace jste zahrnula následující otázky:

- 1) Je si matriční úřad vědom toho, že prohlášení o určení otcovství činí muž, který byl dříve ženou?
- 2) Jaký je postup, je-li matričnímu úřadu známo, že jde o muže, který byl dříve ženou?

K nim Vám nad rámec povinnosti vyplývající ze zákona o svobodném přístupu k informacím můžeme sdělit následující názor.

Ad 1) – matriční úřad si této skutečnosti ve většině případů nemůže být vědom.

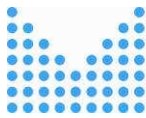
Ad 2) – tento postup není dosud metodicky stanoven.

Blíže k dané problematice vysvětlujeme:

Nejprve je třeba zkráceně popsat postup matričního úřadu při vydání nového rodného listu ženě, která změnila pohlaví. Je-li matričnímu úřadu, který vede knihu narození, ve které je zapsáno narození ženy, která byla chirurgickým zákrokem změněna na muže, doručeno potvrzení poskytovatele zdravotních služeb o tomto zákroku, založí podklad do sbírky listin, provede záznam do matriční knihy narození, v případě nutnosti změny příjmení, aby odpovídalo mužské variantě, vydá nový rodný list, kde bude uvedeno i nové rodné příjmení. Takové osobě je i přiděleno nové rodné číslo a vystaveny nové doklady totožnosti. Před úřady (včetně matričních úřadů) pak tato osoba při dalších právních jednáních prokazuje svoji současnou totožnost. Z právního hlediska jde o osobu mužského pohlaví, u které z dokladu totožnosti není zjevné, že její totožnost byla dříve jiná. O tom, že jde původně o ženu, vědí obvykle pouze oprávněné úřední osoby toho matričního úřadu, kde k vydání nového rodného listu došlo.

K učinění prohlášení o určení otcovství před matričním úřadem

Vzhledem k tomu, že k prokázání totožnosti muže, který před kterýmkoliv matričním úřadem může učinit prohlášení o určení otcovství k dítěti, stačí předložení jeho občanského průkazu nebo jiného průkazu totožnosti a matriční úřady nemají povinnost tyto údaje ověřovat v Agendovém informačním systému evidence obyvatel (AISEO), může dojít k situaci, kdy matričnímu úřadu nebude skutečnost o předchozí změně pohlaví u muže, který prohlášení činí, známa. I v případě, kdy bude totožnost lustrována i prostřednictvím AISEO, není skutečnost, že jde o osobu, která změnila pohlaví, z aktuálních údajů v této evidenci patrná.



Dosud bylo s ohledem na skutečnost, že ke změnám pohlaví dochází zatím poměrně zřídka, na základě metodických pokynů ověřováno jen mateřství matky – prostřednictvím předložení těhotenského průkazu nebo lékařského potvrzení u určení otcovství k nenarozenému dítěti, a to i s ohledem na prokázání existence nascitura, ke kterému je otcovství určováno, když otcovství lze určit pouze k již počatému dítěti.

K případům, kdy by matriční úřad šetřením získal informaci, že muž, který prohlášení činí, byl dříve ženou, jsme dosud žádné metodické stanovisko nezaujímalí. Postup by se odvíjel od projednání dané věci s Ministerstvem spravedlnosti a případně Ministerstvem práce a sociálních věcí, neboť jde o výklad institutů rodinného práva a problematiku péče o rodinu a dítě, které nejsou v gesci Ministerstva vnitra.

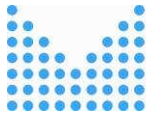
V této věci však upozorňujeme na skutečnost, že určení otcovství prohlášením je realizací **druhé domněnky otcovství, biologické otcovství se neprokazuje**, a to ani při činění tohoto prohlášení před soudem, a až následně lze případně soudní cestou tuto domněnku vyvrátit. Zákonodárce v tomto případě dává přednost vytvoření rodiny a celkového zázemí pro výchovu dítěte před zjišťováním absolutní pravdy.

K zápisu otce do knihy narození a rodného listu dítěte

Pokud jde o zápis otce dítěte na základě **první domněnky otcovství** svědčící manželovi, vychází matriční úřad pouze z údajů v oddacím listu manželů. Oddací list je veřejnou listinou, která podléhá presumpci správnosti. Ani v případě, že by zapisujícímu matričnímu úřadu bylo známo, že jde o zápis otcovství transsexuálního muže, nejde o důvod k prolomení této domněnky otcovství. Přednost zde bude mít jednoznačně zájem dítěte spočívající v možnosti vyrůstat ve stabilním rodinném prostředí.

Pokud jde o zápis otce na základě prohlášení o určení otcovství, vychází matriční úřad z předloženého souhlasného prohlášení. Matriční úřad může odmítnout zapsat otce určeného souhlasným prohlášením pouze v případě, že nejsou splněny zákonem stanovené předpoklady souhlasného prohlášení rodičů, přičemž mezi takové předpoklady nepatří zkoumání biologického otcovství.

Obecně platí, že v případě podezření na zneužití institutu určení otcovství mají matriční úřady oznamovací povinnost na Policii ČR, cizineckou policii a na orgán sociálně právní ochrany dětí – podle toho, kam podezření na zneužití tohoto institutu směřuje (neoprávněné čerpání sociálních dávek, získání trvalého pobytu pro cizince, obchod s dětmi). V případě pochybností ohledně legality předloženého prohlášení spočívajících v podezření na obcházení zákona se může matriční úřad rovněž obrátit na Nejvyšší státní zastupitelství, které má pravomoc iniciovat soudní řízení o popření



otcovství. Odmítnutí přijmout souhlasné prohlášení matričním úřadem pouze z důvodu, že osoba, která prohlašuje, že je otcem, tímto otcem být biologicky nemůže, nemá za stávajícího právního stavu zákonnou oporu. Podrobnosti lze nalézt v komentářové literatuře k občanskému zákoníku.

JUDr. Petr Voříšek, Ph.D.
ředitel

Vyřizuje: JUDr. Petra Gronwaldtová Wagnerová
tel. č.: 974 816 473
e-mail: petra.gronwaldtova@mvcv.cz